

Què entenem per evidències en l'àmbit educatiu?

Jordi Sanz jordi.sanz@ivalua.cat | @jordisanz_cat
Carla Cordoncillo carla.cordoncillo@ivalua.cat

Juliol de 2020

Què funciona en educació?

Evidències per a la millora educativa

ivàlua

Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques

“Massa temps l'educació s'ha basat en inèrcies i tradicions, i els canvis educatius en intuïcions o creences no fonamentades. El moviment “què funciona” irromp en el món de l'educació amb un objectiu clar: promoure polítiques i pràctiques educatives basades en l'evidència”. D'aquesta manera començava el primer opuscle del Què Funciona en Educació ara fa just 5 anys. Des d'aleshores, s'han produït al voltant de 20 opuscles que intenten acostar evidència i pràctica educativa. Però, la pregunta que volem recordar en aquesta breu reflexió és, què entenem per evidència?.

Entenem per evidència el cos disponible de coneixement que ens ajuda a saber si una creença o intuïció és certa. Quan parlem d'intervencions educatives, ens referim al conjunt de resultats que es deriven de respondre preguntes d'avaluació o de recerca. Així, per exemple, podem considerar que el fet que un programa d'alfabetització digital hagi tingut efectes positius en diferents contextos esdevé una evidència del potencial d'aquest tipus d'intervencions. Per poder parlar d'evidència, cal d'entrada que s'hagi generat a partir d'una sistemàtica rigorosa i de forma independent. En aquest sentit, cal tenir en compte que no tota informació constitueix evidència, i que aquestes poden respondre a diferents nivells de qualitat. Les revisions d'evidència com les que s'han realitzat fins ara en el 'Què Funciona en Educació' precisament seleccionen aquelles fonts que aporten informació rigorosa per a respondre una pregunta concreta a partir de diferents experiències.

Contrastar des de l'evidència

L'educació informada en l'evidència és un enfocament que equilibra la recerca científica amb les percepcions o l'experiència en el moment de dissenyar una intervenció educativa. És a dir, no es tracta de reemplaçar formes de coneixement com les intuïcions, experiència o bones pràctiques. Més aviat, la intenció és posar en joc i contrastar l'evidència amb aquestes formes tàcites de coneixement. L'objectiu no és altre que arribar a dissenyar una intervenció que doni resposta a unes determinades necessitats educatives i que ho faci de la millor manera possible.

De l'evidència a les evidències

Disposar d'evidència en educació ens permet respondre a la pregunta què funciona, per a qui però també per què i sota quines circumstàncies. I és en aquest moment quan cal posar de manifest que és necessari parlar d'evidències en plural. Per una banda, si ens preguntem què funciona i per a qui funciona, l'evidència resultant serà en gran part quantitativa i ens permetrà establir una relació causa-efecte – per exemple, un programa de foment de la lectura incrementa el nivell de lectoescriptura. Per altra banda, si ens preguntem per què i sota quines circumstàncies, l'evidència que se'n derivarà serà qualitativa i ens permetrà conèixer factors d'èxit o dificultats pràctiques – per exemple, un programa de foment de lectura incrementa el nivell de lectoescriptura si treballa també la motivació. Per tant, un dels principals reptes és saber escollir quina pregunta és més adient en cada moment, i aleshores definir la millor metodologia per a respondre-la.

Evidències amb valor d'ús

El valor de les evidències rau en darrer terme en si aquestes es fan servir. És a dir, si aquelles evidències guien el disseny d'intervencions educatives que donen resposta a problemàtiques concretes. No n'hi prou amb generar evidències; és necessari obrir el camí per tal que es tradueixin a la pràctica. És a dir, no hi ha una única solució universal. Aquelles evidències que han funcionat en d'altres contextos, cal també aplicar-les a cada situació de forma específica. I això va més enllà de la tasca del científic que genera l'evidència: esdevé una tasca compartida entre tots els actors clau de l'ecosistema educatiu. Tal i com reflectim en els opuscles del QFE, cal aterrar les evidències al nostre context, entenent-les com a grans línies que han de guiar l'acció educativa que finalment s'implementa.

En definitiva, les evidències són aquell volum de coneixement científic que ens ajuda a definir millor l'acció educativa. Un coneixement que no cerca qüestionar la intuïció ni l'experiència, sinó dialogar-hi i sumar esforços per enfortir les bases de la pràctica educativa amb el rigor científic i l'esperit crític de la recerca.